

LEGINDI TÍMEA

Emlékek az egykori dunakeszi-alagi vendéglátás történetéből

A vendéglátásnak, mint kereskedelmi tevékenységnek a lényege, hogy a jellemzően helybeni fogyasztásra szánt ételek és italok felszolgálása mellett egyéb szórakoztató szolgáltatásokat is nyújt. A fogalom nem a mai modern kor szüleménye, az árucserre megjelenésével és elterjedésével, valamint az utasforgalom kialakulásával egyidős. A magyar vendéglátás is hosszú évszázadok során alakult, formálódott, és korszerűsödött, a fejlődését azonban a két világháború jelentősen visszavetette. A következőkben a hazai vendéglátás kis szelvényébe, a dunakeszi éttermek, kocszmák, fogadók hajdani világába tekintünk bele, elsősorban a múlt század első felére fókuszálva.

Dunakeszi legrégebbi kocsmája minden bizonnyal a Fő út mentén, a Községháza közelében álló Uradalmi kocsmá volt. Épületét valamikor a XVIII. században emelték és nem csak kocsmaként, hanem úti fogadóként is működött, ahol az utazók szállást kaphattak és lovat is válthattak. A szájhagyomány szerint még maga Mária Terézia királynő is megfordult benne, amikor gróf Grassalkovich Antalhoz ment látogatóba Gödöllőre. A legújabb kutatások azonban ezt a vélekedést nem erősítik meg. Az Uradalmi kocsmá épületét 1926-ban lebontották, és helyére felépítették a Községi Kultúrházat, melyet Népháznak is neveztek. A még ma is álló kétszintes épület valósággal kiemelkedett a földszintes parasztházak közül, és a település büszkesége lett. Alsó szintje különböző üzlethelyiségeknek biztosított helyet. Ilyen volt például a helyiek által közkedvelt cukrászda és az Iparos Kör vendéglője is, melyet akkoriban Nagykocsmá néven ismertek. A Kultúrház adott otthont az igen népszerű színelőadásoknak, valamint a hétfőként tartott tánciskolai tanfolyamoknak. Emeleti színháztermében rendezték a bálkat és a különböző táncmulatságokat. Ilyen volt a nyári paradicsombál és az ősszel, búcsúkor tartott bál is. Dédnagymamám elmondása szerint mindig volt valamilyen rendezvény. Pestről híres színészek jöttek szerepelni, így a fiatalok számára egy helyen adatott meg a szórakozási és ismerkedési lehetőség a Kultúrház falain belül.

Az Uradalmi kocsmá, lebontása előtt, 1926-ban

Továbbhaladva a Fő úton, a Kultúrháztól nem messze találjuk az egykori Mogony vendéglő még ma is álló épületét, amely a gazdák törzshelyének számított. A tulajdonos, Mogony János az első világháborúban komoly sérülést szenvedett és rokkantsági jogon kapta meg az italmérési engedélyt a Fő út

40. szám alatt. Kocsmája igazi családi vállalkozás volt, amely mellé 1928-ban házat is épített. A hely híres volt disznótoros vacsoráiról, zónapörköltjéről. A nagy udvar miatt a legtöbb mulatságot itt rendezték, belső részében pedig biliárdasztal várta a játékot kedvelő gazdákat. Mogony nyaranta a Duna-parton is italmérési jogot kapott, ahol a Kubik-gödörben lévő, lugasos, Strand vendéglője a fürdőzők kedvelt helyévé vált. (A Fő úti Mogony vendéglőt 1949-ben kisajátították.)

A Fő úti Mogony vendéglő

Ha már a Duna-parton járunk, meg kell említenünk a Révcsárdát is, melyet az 1700-as évek közepén I. Grassalkovich Antal építtetett a horányi átkelőnél. Az épület ugyan távol esett a község központjától, de halételeit nem csak a réven átkelő utazók, hanem a dunakesziek is kedvelték. A csárda épülete egészen az 1970-es évekig állt. A helyén ma is vendéglátó egység, egy kávézó működik. A helyi iparosok törzshelye volt a Szent István utcában álló Szalay vendéglő, amelyet tulajdonosa, a kőművesből építészé és tervezővé lett Szalay Pál épített 1934-ben. Érdeemes megjegyezni, hogy mennyire meghatározta a tulajdonos személye és eredeti foglalkozása a vendéglő körét, hiszen mint előbb láthattuk a földműves Mogonyhoz a gazdák, még az iparos Szalayhoz az iparosok jártak. Az emeleten volt a család lakása, a földszinten pedig a melegkonyhás vendéglő és a bokszokkal berendezett nagyterem várta a vendégeket, ahol számtalan szüreti bált és táncversenyt tartottak. A vendéglőhöz szépen kialakított kerthelyiség is tartozott, amelynek tekepályája a baráti társaságok kedvelt találkozóhelye volt.

A Szent István utcán a vasút felé továbbhaladva az Árpád utca sarkán rátalálhatunk a hajdani Holovics kocsmá helyére, amelyet Holovics József (eredetileg ácsmester) vezetett 1928 és 1951 között. A kocsmában annak idején paradicsom-, szüreti-, iparos- és tűzoltóbált is rendeztek, továbbá a nyári bálkat közkedvelt színterület is szolgált, melyeken rezesbanda szolgáltatta a talpalávalót. Az épület 1928 előtt Massing kocsmaként volt ismert, ahol a fellelt iratok szerint még tánctanfolyamokat is tartottak.

Visszatérve a község központjába, az egykori piactér környékére, meg kell említenünk a régi Varga-féle vendéglőt, mely nem báljai (itt nem rendeztek soha!) hanem egyéb szórakozási lehetőségei miatt volt kedvelt. Míg az épületben

biliárdasztal, addig az udvaron kuglipálya várta a játékos kedvű vendégeket. Nem messze innen, a mai Radnóti Miklós Gimnázium háta mögött, a Mogyorósi kocsmá állt, tulajdonosa Mogyorósi Ferenc volt. Szintén ezen a környéken épült az a vendéglő, amely Szabó István bíró feleségének, Sípos Katalinnak tulajdonát képezte. Itt a mai Okmányiroda épületében tartották a régi Katalin-bálokat, valamint ugyancsak itt (a jelenlegi Házasságkötő Terem helyén) korábban mozi is működött. Ismert volt még az Alvégen álló Bellók-Bognár vendéglő, valamint a Vasút és az egykori Mező (Martinovics) utca sarkán lévő N. László-féle vendéglő, amely 1925-ben nyitott meg. Színvonalas programjai miatt a pesti újságok kávéháznak nevezték. Rendszeresek voltak itt a színjátszó előadások és a zenés estek is, valamint az épületében működött egy ideig a község első mozija, az Edison is. Érdekesség, hogy a cikkben említett helyek közül ez az egyetlen, amely megszakítás nélkül, a mai napig is italmérésként működik. Jelenleg Bürger kocsmá néven ismert. Dunakeszin ismert volt még a XIX. század utolsó éveiből Hajnal Alajos vendéglője, valamint a 10-es, 20-as évekből Gózon Gyula és Gulyás Béla kocsmája is.

A Szalay kocsmá a Szent István úton

Vágjunk most át a vasúti síneken, és nézzünk körül az alagi vendéglátó helyek között. Alagon kiemelt szerepe és nagy jelentősége volt a Pavilon épületének. Lévai Tibor kutatásai szerint az eredeti faszervezetes épület a Városligetben állt, melyet lebontottak, 1896-ban Dunakeszire hozták, és az egykori Spartacus pálya helyére építették fel. Itt mindössze két évig állt, mivel Batthyány a lebontása mellett döntött. Ennek oka az volt, hogy túl közel állt a lóversenypályához és a tetejéről a bookmakerek kifigyelték az edzéseredményeket, ami a fogadásnál tisztességtelen előnyökhöz juttatta őket. Az új Pavilont (hivatalos nevén Lovaregyleti Étterem és Szálloda) 1898-ban a vasútállomás háta mögött építették fel, angol fogadók mintájára, és kizárólag hosszú távú bérletbe adták ki vendéglősök részére. Az első bérlő Förster Konrád volt. Később Kratochwill Ede, majd 1912-től Neiser Ferenc, a húszas évektől pedig Kedvessy Nándor lett a bérlője. Kedvessy jó két évtizeden keresztül, a második háború végéig üzemeltette. A szokás mindig ebben a kerthelyiséggel, szállodával és nagyteremmel rendelkező épületben ünnepelték meg nagyobb győzelmeiket, de istállótulajdonosok és fogadók is előszeretettel látogatták. A helyi báloknak is rendszeresen otthont adott, ezáltal a közösségi élet fontos színtere volt. Minden évben itt rendezték a Tűzoltóbált, amelynek a bevételeit a drága, de nélkülözhetetlen felszerelések beszerzésére

fordították. A bálokon az elvárt öltözék nőknek estélyiruha, férfiaknak szmoking, illetve sötét öltöny volt. Lányok csak kísérettel (gardír) jelenhettek meg ezeken a rendezvényeken. A versenynapokon a szálloda mindig teltházas volt, az épületben óriási élet zajlott. A Pavilont 1945 után elvették a lovaregylettől, de az államosítás után is – igaz alacsonyabb színvonalon és szállóvendégeket nem fogadva – még évtizedekig a vendéglátást szolgálta. Végül 2007 márciusában lebontották, és lakóházként építették újjá.

Az Alagon található vendéglők közül fontos megemlíteni még az egykori Tolnai vendéglőt, mely a mai Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár helyén üzemelt az egykori Csomádi, ma Kossuth Lajos utcában. A Főti út legelején épült Fejűk Károly vendéglője, melynek épületében ma bölcsőde működik. Korabeli feljegyzések szerint itt is rendeztek mulatságokat, például itt tartotta 1926. december 26-án az Alagi Jockey FC a szilveszteri estélyét. A Magyar utca 1. számú ház is egy vendéglőnek adott otthont. Kezdetben Kovács-vendéglőként ismerték, majd 1911-ben Gráf György volt a tulajdonosa. Három évvel később már Szabó Imre vendéglőjeként tartották számon, itt alakult meg 1914. március 1-jén az ASC (Alagi Sport Club). Mivel a vendéglő közvetlenül a klub sportpályája mellett állt, az épület öltözőként, valamint klubhelyiségként is szolgált. A csapat első mezének megvásárlására a vendéglős adott kölcsönt, amelyet az egyesület májusban, egy, a Pavilonban megrendezett bál bevételeiből fizetett vissza. A sportklub egyéb műkedvelő előadásokat is rendezett itt, hogy azok bevételeiből képes legyen fenntartani magát.

Megemlítendő még a Főti és a Huba utca sarkán álló Cirus vendéglő, valamint a Főti úton kicsit feljebb, a Kodály Zoltán utca sarkán álló Varga-Szimon-féle kocsmá. A Rákóczi út elején volt Tiringer Bálint vendéglője, valamint Alag központjában, a Rákóczi és Kossuth utca sarkán a Spáring vendéglő. A negyvenes évek elején a község házával szemben, a Szent Imre tér 3-ban működött Varga Gábor vendéglője. A Széchenyi utcában volt Thieme Béla étterme, amelyet Paradicsom vendéglőnek is hívtak. Azért kapta ezt a nevet, mert amikor a dunakeszi gazdák a Tetétlenben lévő paradicsomföldekre igyekeztek, mindig megálltak itt egy frissítőre. Ismert volt még Tóth József vendéglője a Károlyi utcában, valamint Wágner Bertalan italmérése a Királyhágó és Esze Tamás utca sarkán.

A Pavilon vendéglő kerthelyisége 1927-ben

Zárásként beszéljenek helyettem Anthelme Brillat-Savarin szavai: „Valakit vendégül látni annyi, mint felelősséget vállalni, hogy az illető testben-lélekben jól érezze magát a vendégség ideje alatt.”